

Frits Burger

Het Alfabet Dat ben ik!

*Ontmoetingen met het alfabet
Met bijdragen van Ernie Coenen*

TAAL STROOMT DEEL 6

*In het oerbegin is de herinnering,
en de herinnering leeft voort,
en goddelijk is de herinnering.
En de herinnering is leven,
en dit leven is het ik van de mens,
dat in de mens zelf stroomt.
Niet hij alleen – Christus in hem.
Als hij zich goddelijk leven herinnert,
is Christus in zijn herinnering
en als stralend herinneringsleven
zal Christus licht brengen
in ieder intredende duisternis. ¹*

Copyright
© 2025 Drs. Frits Burger | Uitgeverij Oorsprong

Eerste druk maart 2025

ISBN 9789461013958

NUR
610 Taal en cultuur algemeen
616 Taalkunde

Trefwoorden:
taal, taalwetenschap, alfabet, letters,
antroposofie, esoterie

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook,
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van
Uitgeverij Oorsprong, Postbus 188, 8260 AD Kampen

www.uitgeverijoorprong.nl

Inhoud

Voorwoord	9
Inleiding	11
Het verhaal van het alfabet	15
I. Het alfabet en de ontwikkeling van het schrift	19
Hoe het alfabet uit de hemel komt vallen	21
De oorsprong van het alfabet	21
De Mensheidsrepresentant en de vier Christus-offers	27
De Christus-offers als oefeningen voor onze tijd	30
Het eerste Christusoffer	30
Het tweede Christusoffer	31
Het derde Christusoffer	32
Het vierde Christusoffer	33
Het vijfde Christusoffer	35
Ernie Coenen over het innerlijk en het goddelijk kind	37
Het alfabet en de runen	40
Het alfabet als spiegel van de biografie van de mens	42
Het alfabet als spiegel van de biografie van de aarde	43
Christus en de tijd	44
De beuk, Saturnus, de herinnering en het alfabet	45
Het alfabet en het jaarverloop	45
II. Het beeld achter de letter	47
Spelen met de letter: de Sinterklaas oefeningen	49
De letter in het lichaam	51
De letter in de Natuur	51
De 'loslaatoefening'	52
'In den beginne was de Klank'	52
Het mannelijke en het vrouwelijke	53
De geschiedenis van de letter	53
De letter in het oeralfabet en de Tarot	54
De letter in het woordenboek	55

De klankbelevens in het dagelijks leven	56
Samenvatting van de oefeningen om tot een beeld achter de klankletter te komen	57
III. Ontmoetingen met het alfabet	61
Klanksemantiek	63
Rudolf Steiner	65
Ernst Moll	71
Michaëla Klinkenberg	81
Margaret Magnus	89
Loek Dullaart	95
Mijn ontmoeting met het alfabet	101
Bij wijze van epiloog: Een Abc Gebed	107
Ernie Coenen	109
S.O.S. Spraakvorming op school: een noodoproep	111
De lievelingsoefeningen van Ernie Coenen	113
Woord vooraf	115
Hoe is het nu met je? <i>Interview van Lilian Vera Dijkema met Ernie Coenen</i>	117
1 Angstige kinderen	121
2 Taal is leuk!	123
3 Sterrenkinderen	125
4 Spraakoefeningen na een borstamputatie	127
5 Stille kinderen	129
6 Uitputting	131
7 Hooggevoeligheid	133
8 Metamorfose (over het leren schrijven)	135
9 Laat ik vandaag eens wat meer AAA zijn	137
10 Kabouters	141
11 Verhalen	143
Literatuur	145
Aantekeningen	149

Voorwoord

Als we het woord alfabet horen, dan denken we toch meestal aan iets buiten ons: de ons vertrouwde letters van a t/m z opgeschreven in boeken, tijdschriften, kranten, laptops, mobiels, e-Readers. Elke letter is ook een klank, maar niet veel mensen zijn zich ervan bewust dat ze bij het spreken gebruik maken van het alfabet. Er zijn enkele mensen die zich bezighouden met het onderzoeken van wat er in de mens gebeurt wanneer hij leest, spreekt en luistert. Daar gaat het vooral om waarnemen en in kaart brengen van wat er in het lichaam gebeurt: welke spieren worden gebruikt, welke zenuwen worden gestimuleerd (vooral in de hersenen), welk deel van het spraakorgaanisme wordt in werking gezet. Maar hoezeer deze processen zich ook in het fysieke lichaam afspelen, het is toch alsof ik er van buitenaf naar kijk. Het alfabet is nog steeds buiten me. *Ik* sta er nog altijd buiten.

Hoe kan ik nu mijn Ik betrekken bij het alfabet? Hoe kan Ik gaan *voelen* dat Ik en het alfabet vrienden zijn, een vriendschap die uit kan groeien tot een liefdesrelatie. Hoe kan ik gaan *voelen* dat Ik en de letterklank A elkaar kunnen gaan ontmoeten, dat we *elkaar* steeds beter leren kennen en beminnen, dat zij steeds meer een deel van mij wordt: van mijn lichaam, van mijn leven, van mijn ziel en van mijn geest, zodat ik uiteindelijk kan zeggen: Ik ben A!

Er is Iemand die van zichzelf heeft gezegd: Ik ben de A, en zelfs nog meer: Ik ben de Alfa en de Omega, dus Iemand die zijn Ik helemaal in liefde verbonden had en heeft met elke klankletter van het alfabet: Christus.

Christus is onze grote leermeester als we ons Ik willen verbinden met het alfabet. Hij heeft ons de euritmie en de spraakvorming gegeven en in dit boek willen we de weg gaan van een spiritueel georiënteerde taalwetenschap: *Taal Stroomt*. Al oefenend willen we onze relatie met elke klankletter opbouwen en verdiepen zodat we tenslotte werkelijk kunnen zeggen: het Alfabet, dat ben Ik!

Dank ben ik verschuldigd aan de deelnemers van de *Taalwerkplaats voor leraren* die hun ervaringen met de oefeningen met ons hebben gedeeld. Mijn dank gaat vooral uit naar Ettje Ferwerda die met haar enthousiasme en liefde voor taal het manuscript meerdere malen kritisch heeft doorgenomen en met waardevolle verbeteringen is gekomen.

Inleiding

Het alfabet staat altijd aan het begin. Als we een nieuwe taal willen leren, beginnen we met het alfabet. De eerste trede van de ladder van de zeven vrije kunsten is de Grammatica en de eerste stap van de Grammatica is de ‘orthographia’, het leren lezen en schrijven van de afzonderlijke klankletters. ² Alle grammatica’s, over de hele wereld en door alle eeuwen heen, beginnen met het alfabet.

Zo hebben de meeste van ons als kind de Nederlandse taal leren lezen en schrijven met de hulp van ‘leesplankjes’: *Hoever veel verschillende schoolrijtjes er ook waren, het alfabet was altijd het eerste dat kinderen op school uit hun hoofd moesten kennen. Leren lezen kwam meteen daarna, nog vóór het opzeggen van de tafels van vermenigvuldiging. Met behulp van letters uit een doosje legden generaties Nederlanders op de richels van het leesplankje hun allereerste woordjes – woordjes die onder leiding van de meester al vele malen hardop in de klas waren geoefend: aap noot mies... De woorden van het leesplankje vormen misschien wel het beroemdste rijtje van de lagere school.* ³ Er was ook een ‘Roomse leesplankje’: *aap roos zeef...*

Of heb je de klankletters leren kennen met behulp van de afbeeldingen van Rie Cramer (rond 1947) met de tekst:

*A is een aapje dat eet uit zijn poot
B is de bakker die bakt voor ons brood
C is Charlotte die drinkt chocolaad
D is een dame die drentelt op straat
E is een ezel die gaat naar het land
F is een fruitvrouw met fruit in haar mand enz.*

Hier wordt een poging gedaan om de klankletter te verbinden met een beeld. Het kind leeft immers in beelden. Alleen het beeld sluit niet aan bij de vorm van de letter en ook niet bij het wezen van de klank. In dit boek besteden we aandacht aan de vragen: waar komt het alfabet vandaan?, hoe vinden we een beeld achter de letter? en hoe maken we kennis met het wezen van een klank? Dit vraagt van de lezer de bereidheid om veel te oefenen en zelf werkzaam te zijn. Dit boek is op de eerste plaats een oefenboek, een werkboek en niet een studieboek. Alleen het eerste deel van het hoofdstuk over *Het alfabet en de ont-*

wikkeling van het schrift is van beschouwelijke aard. De rest is oefenmateriaal. Zij wil de lezer aansporen om zelf op zoek te gaan naar een beeld achter een letter, bijvoorbeeld met behulp van de Sinterklaas oefeningen, en om zelf een gevoel te ontwikkelen voor het wezen van een klank, bijvoorbeeld door het verruimen van het herinneringsvermogen met behulp van de oefeningen van Ernie Coenen over het innerlijk en goddelijk kind of door op je in te laten werken wat een ieder van de *Ontmoetingen met het alfabet* over een bepaalde klank zegt. Ook de *Lievelingsoefeningen* van Ernie Coenen brengen je dichterbij het wezen van een klank.

Dit zesde deel van *Taal Stroomt* is een eerbetoon aan mijn lieve vrouw Ernie Coenen die in december 2018 onverwacht door de poort van de dood is gegaan. Zij speelde een belangrijke rol in de *Taalwerkplaats*⁴ waarin de deelnemers de gelegenheid kregen de taal oefenweg te gaan zoals ik die in de afgelopen dertig jaar heb ontwikkeld en die ik *Linguarbei (Taal Stroomt)* heb genoemd. De weg gaat van het leren zwijgen en het spelen met woorden tot een gevoel krijgen voor de toekomst van taal en het ervaren van het Wereldwoord. Op haar speelse manier oefende ze met ons spraakvorming aan de hand van vele gedichten die zorgvuldig waren uitgezocht en waarin de klanken werkzaam waren van het dierenriemteken dat op dat moment 'heerste'. Maar behalve spraakvormster was ze ook focustrainer en kindercocustrainer⁵. Met behulp van de techniek van het focussen wist ze de aandacht van de deelnemers op een liefdevolle manier te richten op het kind dat ze eens zelf waren geweest. Voor de oefenweg is dit belangrijk omdat dit speelse kind in ons eerst wakker moet worden voordat we met fantasie met woorden kunnen gaan spelen. Verder op de oefenweg, als het punt bereikt is dat we onszelf moeten overstijgen en ook onze eigen moedertaal moeten overstijgen, hebben we de hulp nodig van het goddelijk kind dat in ons geboren wil worden en in ons wil groeien. Ook hierin begeleidde Ernie ons met haar oefening van het goddelijk kind. 'Laat de kinderen tot me komen' was het logo van Ernie's leven. Wie Ernie gekend heeft, weet hoezeer Ernie van kinderen hield. Als spraaktherapeute op school heeft ze vele kinderen geholpen hun weg op school en in het leven te vinden.

In dit zesde deel van *Taal Stroomt* onderzoek ik de spirituele achtergrond van de zesentwintig letters die we dagelijks gebruiken om onze medemens te laten weten wat we denken, hoe we voelen en wat onze drijfveren zijn.

Het boek bestaat uit vier delen. Eerst wil ik onderzoeken waar het alfabet vandaan komt en kom tot de verrassende ontdekking dat dat voor de schriftkunde

een raadsel is. Ik onderzoek dan de verbinding van Christus met het alfabet en beschrijf het belang van de herinnering om het alfabet te begrijpen.

Hierop volgen oefeningen om op het spoor te komen van een beeld achter een klankletter zoals we in het eerste deel van *Taal Stroomt* gezocht hebben naar een beeld achter het woord.

Om de ontmoeting van de lezer met elke klankletter te stimuleren en te verdiepen geef ik in het derde hoofdstuk vijf ontmoetingen met het alfabet door mensen die ons vanuit hun inzicht en levenslange ervaring veel over de aparte klankletters kunnen vertellen.

Het boek wordt afgesloten met de *Lievelingsoefeningen* van Ernie Coenen.

Het verhaal van het alfabet

Ik ben de Alfa en de Omega, zegt Christus van Zichzelf ⁶, het begin en het einde van het Griekse alfabet, in onze tijd de A en de Z. Hij is ook de Weg die het begin, de geboorte, en het einde, de dood, met elkaar verbindt: de eerste Adem en de laatste Zucht. We noemen deze Weg de biografie. In het evangelie wordt de biografie van Jezus Christus beschreven, vanaf de Alfa, het begin, de geboorte, tot de Omega, het einde, de dood met de Opstanding. In het Evangelie ligt het alfabet verborgen. Het Alfabet is Zijn levensloop. Als wij door het alfabet gaan, wandelen wij met Jezus Christus.

Tijdens Zijn afdaling vanuit de Zonnesfeer naar de aarde nam Hij de engelen mee die verbonden zijn met de klankletters van de dierenriemtekens en de planeten. Zo werd het Alfabet op dezelfde plaats op aarde geboren als waar Hij Zelf geboren werd, namelijk in het gebied van Palestina. Juist daar en in de omgeving, in de Sinaï en in Syrië, zijn de eerste sporen gevonden van het alfabet zoals wij dat nu kennen.

En Hij schreef het Alfabet in het zand van de aarde zodat het Alfabet deel zou worden van de aardesfeer en Hij de mensen een instrument zou geven om in hun biografie een ontwikkelingsgang te gaan die hen tot ware, vrije mensen zou maken.

Al voordat het alfabet op aarde incarneerde, werd het schrift in oude tijden als zeer heilig beschouwd en als een geschenk van de goden ervaren.

In de Hindoe traditie van India draagt de godin Kali de Rozenkrans van de vijftig letters van het Sanskriet alfabet. Elke klankletter komt voort uit het oorspronkelijke Woord AUM en is verbonden met een van de lotusbladen van de zeven chakra's.

Bij de Feniciërs was het Taaut, bij de Egyptenaren was het Thot die het schrift aan de mensen heeft geschonken. Bij de Grieken heette hij Hermes en bij de Germanen Odin die de runen gegeven heeft. Achter Homerus gaat de god Hermes schuil: je hoeft alleen de letters r en m om te draaien. Homerus is eeuwen lang gebruikt om te leren lezen en schrijven.

In de Joodse kabbalistische mystieke traditie zijn de 22 letters van het Hebreeuwse alfabet de scheppers van hemel, aarde en mens.

Door op deze manier naar het schrift en het alfabet te kijken roepen we in ons een religieuze stemming op. En dat is nou precies wat Rudolf Steiner van ons